

Реферат на тему: "Шекспір — перший класик світової літератури"

Вільям Шекспір

Реферат на тему:

Шекспір — перший класик світової літератури

Перший період творчості Шекспіра завершується створенням уславленої ліричної трагедії "Ромео і Джульєтта". Трагічна історія кохання Ромео і Джульєтти неодноразово описувалася італійськими новелістами епохи Відродження. Загальноєвропейської слави набула новела Маттео Банделло (1554). У 1559 р. її переробив французький письменник П'єр Буато, переклад новели якого було здійснено в Англії 1567 р. Ще раніше, у 1562 р., в Англії була опублікована поема Артура Брука "Трагічна історія Ромеуса і Джульєтти", яка й прислужилася Шекспірові як головне джерело.

У "Ромео і Джульєтті" Шекспір змальовує хвилюючу історію боротьби двох юних закоханих зі світом віджчлих упереджень і феодальної моралі. Голови ворогуючих родин — Монтеккі та Капулетті — й самі тяготилися віковою кривавою ворожнечею, причин якої вже ніхто не пам'ятав, але підтримували її, бо були вірними принципам феодальної честі. Ромео і Джульєтта стають жертвами цієї безглуздої ворожнечі, проте їхня загибель утверджує перемогу нової, гуманістичної засади: припиняє непримиренну ворожнечу.

Другий період творчості

На початку XVII ст. у творчості Шекспіра відбувається докорінний злам². Оптимістична життєрадісна тональність, характерна для його ранніх творів, змінюється на трягічне світовідчуття. Але це зовсім не свідчить про кризу його таланту. Другий період творчості, навпаки, виявляється для Шекспіра часом створення найбільших драматургічних шедеврів — "Гамлета", "Отелло", "Короля Ліра" і "Макбета".

Зміна світовідчуття, зрозуміло, не була в Шекспіра несподіваною, а стала наслідком діалектики його світогляду. Каталізатором у цьому процесі послужили суспільно-політичні події тогочасної англійської дійсності, позначеної особливим драматизмом і контрастами.

Як вже зазначалося, Шекспір ступив на літературний шлях у роки найвищого піднесення національно-патріотичних настроїв і райдужних надій³. Пояснюючи причини загального піднесення й оптимізму тих років, сучасний прогресивний англійський історик і шекспірознавець Волтер Ралі досить красномовно і правильно підкреслює основні фактори тодішніх настроїв англійського суспільства. "Відкриття античності, — пише він, — виявило широку та прекрасну далечінь минулого, вивіз товарів з Нового світу, здавалося, підняв завісу чудового майбутнього, 1 англійці, "обмежений" народ, який віками обробляв ниви і пас худобу на свсаєму острові,

відрізаний від великих політичних змін у Європі, раптом виявив себе у мистецтві мореплавства, у торгівлі по всій землі. 1 не дивно, що серце його наповнилося гордістю від усвідомлення сили і слави. Нове почуття захвату оволоділо країною, захвату від знань і могутності"1.

Для розуміння діалектики шекспірівського світогляду доцільно згадати основні гродії англійської дійсності останніх тридцяти років XVI ст. у середині XVI ст. внаслідок інтенсивного розвитку мануфактурного виробництва, аграрних реформ і завершення церковної Реформації в Англії відбуваються глибокі соціальні зміни, які стали передумовою для поширення ідеології гуманізму.

Шекспірові твори другого періоду поділяються на кілька циклів, у кожному з яких переважає певна проблематика. При цьому самий розподіл драм за циклами не залежить від їхніх жанрових ознак. Тому обидві комедії цього періоду виявляються в одній групі з трагедією "Гамлет". До другого циклу належать "Отелло", "Король Лір", "Макбет"; до третього — "Ан-тоній і Клеопатра", "Коріолан", "Тімон Афінський". Для першого циклу характерне невелике значення комічних елементів у сюжеті, залежність особистих доль героїв від цілого комплексу проблем суспільної моралі, надзвичайне багатство і значущість ідейного змісту.

У трагедіях другого циклу Шекспір створює найвищі зразки драми пристрастей. Глибокі страждання героїв зумовлені тут не стільки їхнім конфліктом із зовнішнім середовищем, скільки їхніми особистими помилками під впливом власних пристрастей.

У драмах третього циклу спостерігається поступове зміщення самого центру ваги трагічної дії. У творах перших двох груп Шекспір розкриває усі життєві та суспільні супереч-

ності через характери й душевний світ героїв, а у п'єсах третього циклу — через показ діалектики самих суспільних відносин.

В основі трагедії Шекспіра "О т е л л о" (1604), як і в "Гам-леті", лежить конфлікт між особистістю і навколишньою дійсністю, але розв'язується він дещо в іншому плані. Основу сюжету Шекспір запозичив з новели італійського письменника Чінтіо, опублікованої в 1566 р.

"Отелло" Шекспіра — розповідь про велике кохання і трагедію обманутої довіри. Велике кохання Отелло й Дездемони гине внаслідок зіткнення із світом зла, честолюбства й лицемірства, втіленими в образі Яго.

Сюжет трагедії "Король Лір" Шекспір запозичив з "Хронік" Голіншеда, одного із своїх найулюбленіших письменників. Проблематика родинних стосунків щонайтісніше переплетена тут з проблематикою суспільно-політичною. З приголомшливою силою і дивовижною правдивістю у трагедії відтворено внутрішню еволюцію Ліра. "Дивлячись на нього, — писав М. Добролюбов, — ми спочатку відчуваємо ненависть до цього розпутного деспота; але, йдучи за розвитком драми, все більше примирюємося з ним як з людиною і закінчуємо тим, що сповнюємося гнівом і палкою злобою вже не до нього, а за нього і за цілий світ-до того дикого, нелюдського становища, яке може доводити до такого безпутства навіть людей, подібних Ліру".

Запозичивши основи сюжету із старовинних хронік, у "М а к б е т і" Шекспір ще раз повернувся до давно цікавої для нього проблеми узурпації королівської влади, розкриттю якої присвятив свого часу п'єсу "Річард III". Філософський смисл "Макбета" розкритий у словах головного героя:

...Та здійсниться суд Ще в нинішнім житті. І той, хто вчить Кривавої науки, мусить сам її боятись: вірне правосуддя Убивчий трунок наш само підносить Донаших уст...

У великих трагедіях другого періоду творчості Шекспір відобразив кризу англійського гуманізму початку XVII ст. Він прагнув розв'язати в них найскладніші й найактуальніші проблеми сучасності.

У роздуми й слова своїх героїв Шекспір, звичайно, вклав багато власних думок, почуттів і переживань, але цілком ототожнювати його з жодним із цих героїв, зрозуміло, не можна. У самого Шекспіра ніколи не було того глибокого песимізму та відчаю, тієї втрати довіри до людей, які властиві Гамлету, Отелло, Лірові. Шекспір завжди вірив у прийдешнє визволення людства від зла й брехні, в остаточну перемогу правди і справедливості. У цьому сенс епілогів усіх його великих трагедій. Шекспір був переконаний, що доля людини — результат взаємодії певної особистості з навколишніми обставинами. Він переконливо довів, як у сучасному йому світі найбільш благородні, розумні й обдаровані люди гинуть під навалюю темних, ворожих чистоті й людяності сил (Гамлет, Отелло, Лір), з якою легкістю душами людей оволодіває інколи зло і до чого це призводить (Клавдій, Макбет).

Трагедія "Гамлет"

Основні деталі сюжету "Гамлета", "найблискучішого діаманта у променистій короні царя драматичних поетів" (В. Г. Белінський), Шекспір запозичив із старовинної хроніки ісландського літописця XII ст. Саксона Граматика.

Суть його розповіді така: колись у Ютландії правив Хор-венділ, який мав сина Амлета. Брат Хорвенділа, Фенго, з яким він ділив владу, був заздрісною й підлою людиною. Вирішивши захопити одноосібну владу в країні, він убив свого брата Хорвенділа й одружився з його вдовою Герутою, матір'ю Амлета. Останній вирішує помститися за батька. Щоб обманути дядька й довоколишніх, він прикидається божевільним. Один з придворних Фенго (у Шекспіра — Полоній) вирішив перевірити, чи справді Амлет безумець, і вивідати його секрети. Він сховався під ліжко, щоб підслухати розмову Амлета з матір'ю. Проте, увійшовши до кімнати, обережний Амлет старанно обшукав усі її куточки. Виявивши придворного, він вбив його, розрізав труп на шматки і, зваривши їх в окропі, викинув свиням. Переляканий Фенго відправив Амлета з двома придворними до Англії, їм він передав листа, у якому просив англійського короля позбутися Амлета. Проте на шляху до Англії Амлету вдалося підмінити листа, і англійський король замість нього стратив посланих з ним придворних, а самого Амлета зустрів з пошаною та повагою. Скоро Амлет одружився з дочкою англійського короля, після чого, на чолі добірної дружини, повернувся на батьківщину і жорстоко розправився з убивцею свого батька та зрадниками-придворними. Пізніше Амлет був убитий на полі бою іншим своїм дядьком, королем

Данії Віглетом.

"Гамлет" — одна з найбільш "театральних" п'ос світової драматургії. За напруженістю і багатством дії вона взагалі, можливо, не має рівних. В основі Шекспірової п'еси лежить доля Гамлета, і цілком природно, що саме з ним пов'язана головна лінія дії трагедії. Проте Шекспір не обмежує себе розкриттям тільки однієї людської долі й одного характеру. У кожного з провідних героїв трагедії своє життя, своя історія і своя драма, і всі вони виявляють свою індивідуальність в дії.

"Гамлет" — твір багатотемний і багатопроblemний. У сюжеті трагедії органічно поєднані такі різноманітні й важливі теми, як кохання, дружба, сім'я, обов'язок, суспільні відносини, совість, честь, вірність. Це певною мірою утруднює визначення жанру трагедії, тому це питання трактувалося по-різному. Проте сама специфіка тематики й проблематики дає змогу віднести "Гамлета" до жанру філософської трагедії. Можна сказати, що це — найбільша філософська твора світової драматургії.

На українській сцені "Гамлета" вперше було поставлено в Києві в 1837 р. У 1956 і 1957 рр. перм'єри "Гамлета" відбулися у Харківському українському драматичному театрі ім. Т. Г. Шевченка та Львівському українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької.

Творчість Шекспіра — одна з найвищих вершин літератури доби Відродження. Вона гармонійно поєднує в собі елементи ренесансного класицизму (вплив Сенеки в "Річарді III", Плавта в "Комедії помилок"), високу романтику (майже всі комедії, "Ромео і Джульєтта"), фантастику ("Сон літньої ночі", "Буря"), характерні ознаки пасторалі ("Як вам це сподобається", "Зимова казка"). Основу художнього методу Шекспіра становить поетичний реалізм. Твори Шекспіра відбивають правду

1 У дослівному перекладі назва цієї комедії звучить "Назвіть, як хочете".

життя, її найпіднесеніші, найпрекрасніші, найтрагічніші моменти. Шекспір використовує розмаїття жанрів лірики, широко відомих у тогочасній літературі (сонет, канцону, епітаlamу, альбу та ін.), досвід класиків античного світу та провідних англійських драматургів. Трагедії Шекспіра свідчать про його широку ерудованість у сфері досягнень ренесансної думки (зокрема, про його ґрунтовну обізнаність з "Дослідами" Мішеля де Монтеня).

Шекспір був першим класиком світової літератури, який дав глибоке психологічне й логічно зумовлене зображення характерів у розвитку. Геніальність Шекспіра виявилася й у його мистецтві зображення руху історії, виникнення та розвитку ключових історичних подій. Найважливішим художнім відкриттям Шекспіра було його глибоке проникнення у внутрішній світ людської особистості, зображення діалектики душі. Тому Шекспіроні герої завжди поєднують типові з неповторно індивідуальним.